

Če človek pomisli, da ima vsajeno drevó 30 do 100 let na enim mestu stati in da iz nič ne more sadú roditi, ker ono ravno tako živeža potrebuje, kakor potrebuje živina piče za meso, mleko in loj, bo lahko spoznal, da se morajo jame z rahlo in rodovitno perstjó napolniti, po kateri korenine živež dobivajo.

Ako gospodar tako umno ravna, bo veselje vžival nad lepim drevjem, obloženim z obilnim sadjem!

Franc Trumer, višji vertnar.

(Iz tednika Štaj. km. dr.)

Ogled nove kazenske postave

zoper hudodelstva, pregreške in prestopke.

(Dalje.)

Od kaznovanja hudodelstev sploh.

§. 12. določi kazen hudodelstev, ki je ali smert hudodelnika, ali pa ječa.

K smerti obsojeni se ima na vislice obesti (§. 13.), — kazen ječe je pa po razločku ostrości v dvé stopnji razdeljena. Perva (nižji) stopnja se zaznamva z besedo „ječa“ brez pristavka, druga (višji) stopnja pa z besedo „teška ječa“ (§. 14.)

Pri kazni ječe nižji stopnje je scer hudodelnik v tesnim zapretji, pa brez železja; — k kazni ječe višji stopnje se obsojeni vklepa v železje na nogah. Jetniku nižji verste ni dopušeno, se z nikomur shajati, če ni ječarja v pričo, in ne pogovarjati se v jeziku, katerega ječar ne razume. Jetniku višji stopnje pa se pogovor z ljudmi le v celo posebnih in važnih primerlejih dopusti. (§. 15. in 16.)

V ječo se obsojuje hudodelnik ali za vse žive dni, ali za kak odločen čas, ki je nar krajši 6 mescov, nar dalji 20 let — po različnosti in velikosti hudodelstva (§. 17.)

Vsak hudodelnik v ječi mora delati; lastnost dela se ravna po stopnji ječne kazni, po pravilu, s čemur se je hudodelnik doslej pečal, in po stopnji omike. Kazen se zamore poojstriti s postenjem, s terdim ležišem, s samotnim zapretjem, s samotnim zaklenjenjem v temnici, s tepenjem s palico ali šibo, z izgnanjem iz dežele po prestani kazni (§. 18, 19).

Z vsako obsodbo zavolj kakega hudodelstva pa so (§. 26.) po postavi še združeni sledeči nasledki:

1. obsojencu se odvzamejo vsi redi domači in zunajnih držav, vse civilne in vojaške častne znamenja;
2. on zgubi vse javne naslove, akademijske stopnje in dostojnosti, ter pride ob pravico, takošne brez izrečnega cesarjevega dovoljenja na novo ali zopet zadobiti;
3. obsojeni ne sme prevzeti odgovornega vredništva nobenega časopisa;
4. taisti zgubi vsakteri javni ured ali službo, tudi učiteljski ured, in jih ne more, brez izrečnega cesarjevega dovoljenja na novo ali zopet zadobiti;
5. duhovni se odstavijo od duhovnije (prebende) in postanejo nezmožni, brez izrečnega cesarjevega dovoljenja takošno kdaj zopet doseči;
6. obsojenec zgubi prikladnost za ured sodnika, advokaturu in notarstvo, javne agencije, in vsaktero namestovanje pred javnimi oblastnijami;
7. obsojencu se odvzamejo vse na penzijske predpise operte penzie, provizije, prineski zaizrejo, ali kaki drugi prejemki, kakor tudi vse milošnje.

Razun teh so pa (§. 27.) sosebno s kazenskimi sodbami, po katerih se hudodelnik obsodi k smerti ali v teško ječo, po postavi še sledeči nasledki združeni:

1. Ako je hudodelnik žlahnega (plemenitega) rodu, se mora kazenski sodbi pristaviti, da žlahnost (plemenstvo) zgubi. Toda zguba ta samo njega zadene, torej ne njegove zakonske žene, ne pred kazensko sodbo zarojenih otrok;
2. hudodelnik ne more, dokler njegova kazen terpi, ne med živimi skleniti opravila, ki bi njega vezalo, ne poslednje volje napraviti. Njegove poprejšne djanja ali naredbe pa ne zgube zavoljo kazni svoje veljavnosti.

Zguba obertnije (§. 30.) ni že po postavi s hudodelstvom sklenjen nasledek, se tedaj ne more s kazensko sodbo izreči. Vendar pa mora kazenska sodnija, kadar ima zavoljo hudodelstva obsojeni kako obertnijo (rokodelstvo), po razglašeni sodbi spise tisti oblastni poslati, ktera pravico takošne obertnije podeljuje. Kadar bi se tej oblastni zdelo nevarno, hudodelniku po prestani kazni dopustiti, da bi svojo obertnijo opravljal, naj mu, ravna po veljavnih predpisih, obertnijo vzame.

§. 34. veli: Ako je hudodelnik storil več hudodelstev, ki so predmet ene preiskave in obsodbe, naj se po tistem kaznuje, za katero je ostrejša kazen postavljena, vendar gledé na ostale hudodelstva.

(Dalje sledí.)

Potovanje po Laškim.

Spisal M. Verné.

19. pismo.

Dragi prijatel!

Is okotice Rimske.

Drugikrat sim šel po Flaminjevi cesti, po kateri sim bil v Rim prišel, nazaj do Tibere most ogledat, ki mu zdaj „Ponte molle“ pravijo. To je tisti „Pons Milvius“ — ali marveč „Pons Emilius“, ki ga je M. Emili Skaur v letu 645 rimskiga mesta sozidal, pri katerim je Maksenci v Tiberi poginil, ko je pred Konstantinam bežal, ki ga je bil tu blizo pri rudečim kamnji (ad saxa rubra) otepel in premagal.

Med tem ko sim Rim ogledoval, sim šel dvakrat tudi dalje iz mesta. Nedeljo, 27. dan rožnika, sim jo zgodaj po Tiburski cesti v Tivol, nekdanji Tibur, potegnili. Četert ure od mestnih vrat, ki jim „Porta San Lorenzo“ pravijo, in ki so bile nekdanj „Porta Tiburtina“, je silno stara cerkev sv. Lorenca, ki me pa ni mudila, ker sim jo bil — kakor tudi v mestu konec Eskvilinskiga griča proti Flavjevim amfiteatru žalostne razvaline Titovih, in med Celjskim in Aventinskim gričem razvaline Karakalovih toplic — že prej dobro ogledal.

Od cerkve naprej se pride po prijazni ravnini čez majhen potok „Aqua albulæ“, ki zlo po žveplu smrdi.

Še naprej se pride na Lukanov most, ki čez Anien ali Teveron, zalo bistro reko, pelje. Poleg mosta stoji na levi strani reke krasen spominek ali grob Plaucjeve rodovine. Prav vesel sim bil, da sim ta spominek vidil, ker se je nekdo Plaucjeviga rodu tudi v naši Ilirii dobro ponesel, kakor napis pravi: „Marcus. Plautius. Marci. Filius. Auli. Nepos. Silvanus. Consul. VII. Vir. Epulonum. Huic. Senatus. Triumphalia. Ornamenta. Decrevit. Ob. Res. In. Illyrico. Bene. Gestas. Lartia. Gnei. Filia. Uxor. Aulus. Plautius. Marci Filius. Urgulanius. Vixit. Annos. . . . IX.“

Plauci Silvan je bil konsul v letu v Rimu 751; most pa je sozidal kakih sto let poprej Marko Plauci Lukán, po kateriga imenu ga še zmiram kličejo.

Nekoliko naprej, ne dalječ od ceste, so na desni v lepi rodovitni ravnini strašne podertine sloveče Hadrianove pristave (Villa Hadriani). Hadrian je bil vse dežele svojiga cesarstva obhodil, in kar je tu in tam lepiga vidil, je hotel v ti lepi prijazni dolini vkup

imeti: veličansko poslopje za-se, poslopja za dvornike in pretorjane, gledišča ali teatre, licej, knjižnico, toplice, tempeljne, prostorene hladne gaje in še clo Tempe, sloveč Tesaljski dol — in Bog vé še kaj. In vse to, ki je nekđaj 7 milj obseglo, ni zdaj družiga ko strašne žalostne razvaline, na katerih med lepim oljkovim drevjem praprot raste! Celo uro, premišljeva je minljivost tudi mogočnikov in njih del, sim po teh podertinah lazil in potem še le v Tibur šel.

Cesta gré od tod naprej dobre pol ure po silno kamnitim hribu sred oljkoviga gaja do mesta, ki šteje do 7000 duš. Mesto leži na robu hriba nad prav lepo rodovitno dolino, in je silno staro, mende starši ko Rim. Po svoji legi je bilo silo terdno, in je imelo z Rimom dolgo terd boj. V letu 544 po Kristusovim rojstvu je bil Totila skoraj vse Tiburčane pomoril in mesto razdjal; pa že čez tri leta ga je spet sozidal. — Tudi cesar Oton III., kterimu se je mesto dolgo branilo, je žugal prebivavce pomoriti in vse pokončati; pa sv. Romuald ga je preprosil, de jih ni.

Dan današnji je mestice, ki so ga v starodavnih časih toliko čislali, le revno, in ulice so ozke in večidel nesnažne. Pri vsim tem ga popotniki sploh obiskujejo, pa mende več zavolj Aniénoviga slapa, ko zavolj nekdanje imenitnosti. Na izhodni strani priteče namreč reka Anién, ki se je prej prav štric mesta v veličanskim slapu čez silne skale v strašno brezno izlivala, iz kteriga je naprej v dolino derla. V letu 1826 so pa grozne povodnji nekoliko mesta poderle; in zato so, mesto za naprej take nevarnosti in škode obvarovati, pod rajncim papežem Gregorjem XVI. bližnji hrib (Monte Catillo) prevertali, in reko dalje od mesta odpeljali. Dva po 294 metrov dolga, po 10 široka, in po 13 visoka, obokana odduška ali odtoka (Caniculi) so skozi hrib napravili, po kterih zdaj reka teče, in iz kterih v lepim slapu 110 metrov globoko pada. Vse to bolj ogledati, sim šel iz mesta, ali marveč iz roba, kjer na skali prav nad brezdnam zal tempeljček Šembilje, ali kakor nekteri terdijo, Veste stoji, globoko doli do brezna, ki mu Neptunova jama pravijo, in kamor še zmiram nekoliko vode teče; — in potem po nasprotni strani gor v novo-napravljeni odtok reke na Katilskim hribu.

V mestu ni nič posebniga. Kjer je nekđaj Herkuljev tempelj stal, je zdaj stolna cerkev sv. Lorenca. Nekaj vode je za občno rabo iz reke v mesto napeljane, ki na stermin severni strani mesta, kjer je nekđaj Mecenova pristava bila, in kjer so dan današnji fužine, po silno napétim robu hriba v lepih slapičih (cascatelle) v zeleno dolino teče. — Hitel sim še ogledat lepo, pa zanemarjeno poslopje z velicim vertam, ki mu „Villa d' Este“ pravijo, zato ker ga je kardinal Hipolit Esteški — mende tisti, ki je potem, ko je bil divjiga Rolanta prebral, Ariosta prašal: „Messer Lodovico, dove diavolo avete preso tante coglionerie?“ — v letu 1549 sozidal in napravil — in potem sim vlažen Tivol, ali kakor Horaci pravi, „Udum Tibur“, zapustil in se nazaj v Rim vernil.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* „Šolski prijatelj“ piše: „Prečastitljivi Lavantinski knezo-škof za slovensko-nemške šole slovensko-nemško berilo pišejo. Tudi, da bi se kje v „veliko berilo za ponavljavce“, ki se ravno v Beču natiskuje, toliko pomot ne urinilo, kakor v „malo berilo“, so sami knez popravilo prevzeli. — Svetovavstvo Kersške škofije je z ukazom 7. augusta t. l. slovenski časopis „Šolski prijatelj“ uradno priporočilo in vse šolske oglednije povabilo, naročnike nabirati. Le na tako vižo

se zamore „šolsk. prijatelj“ pri življenji obderžati. — Naj bi ne bilo to priporočilo glas upijočiga v pušavi! Če bi le vsaka ljudska šola na Slovenskem saj en iztis „šolsk. prij.“ imela, bi stal na terdnih nogah.

* Staro-Italia slavenska od J. Kollar-a, ki se je po njegovej smerti nehala tiskati, se spet tiska. Pervi del, ki obseže 66 pol, je že natisnjen; drugi del bo ravno tako obširin.

* Na vseučilišču v Tubinkah bo prihodnje šolsko leto prof. Moric Kapp na tamošni filozofiški fakulteti primerjajočo slovnico vsih slovanskih narečij razlagal.

* Česki dekan Hnojek je spisal prostonarodno človekoslovje, ki se že v Pragi tiska.

* Te dni so se vernili iz Kalifornije štirje Dalmatinci v svojo domovino. Vsak zmed njih je ondi (ako je res, kar se pripoveduje) v kratkem času nakopal za 60.000 gold. zlata.

* 10. augusta so pokopali v Petrogradu slavnega Šukovskega. Tudi cesarevič Aleksander je bil pri pogrebu.

* Česki pesnik, gospod Picek, spet pripravlja za tisk zvezek novih pesem.

* Dr. Josef Pečirka je izdal knjižico pod naslovom: „Navedene k štěpařství“ (navod k ceplenju dreves). Ta knjižica je posebno namenjena za šolsko mladost.

* Jukič našteje v Bosni 1.096.000 Ilirov, 6000 ciganov, 2500 judov; skupej 1.100.000 na 1036 štirjaskih miljah. Turško se v Bosni le prav malo govori; v mestih in vaséh se večidel le horvaško govori.

* Nova knjiga je prišla v Novem Sadu na svetlo pod nadpisom: Dečanski pervenac, opis Ipekske patriaršie, mnogo starih zidanj in mest starega Serbskega in Kosovega polja. Izdal jo je Jurišić, jerononah dečanski.

* V Temišvaru se tiska delo pod naslovom: „Vojvodjanka ili različne pjesme“ od Mikajlovića, ki bo 7 do 8 pol obseglo. Cena mu je 30 kr. Kdor 10 iztisov vzame, dobí dva poverh.

Novičar iz slovanskih krajev.

Od sv. Trojice na Štaj. 1. sept. V nedeljo, 20. augusta, je bil za faro sv. Križa posebno pa za srenjo sv. Trojice prav vesel dan, ker je bil novi oltar sv. Antona, ki ga je Leopold Göcel iz Celja lepo naredil, slovesno blagoslovljen. — 30. augusta je bila šolarska preskušnja pri sv. Križu; veselo je bilo otročičke prav lepo po slovensko odgovarjati ališati; posebno v kersanskem nauku prav dobro podučeni, so se tako dobro odrezali, da so se stariši in tudi drugi gospodje nad njimi čudili; velika hvala gré zato nevtrudljivim gospodam katehetam J. Kugler-ju in Kalin-u.

22. augusta so otroci na nekim škednu v Ločki vasi poleg Slatine zakurili, vender so iz Slatine precej z brizglami prihiteli in obranili, da oginj ni naprej segel. 29. augusta je pa v Gerličah, eno uro od nas, troje staniš pogorelo; kakor ljudje pravijo, je oginj tudi po otrocih bil vstal. Starši! pazite za Božjo voljo na otroke. Janez Žaberl.

Iz Nabrežina na Krasu. M....č. Delavci železnice pri nas pogostama nepokoj delajo. Ni davnej je razberzdan taliansk delavec železnice v kerčmi nekiga našiga soseda z nožem ubodil tako močno, da je kmalo potem umerl. Rajni je bil okoli 42 let star, in je zapustil revno staro mater, ženo, ubogo siroto, in pa troje neodrašenih otrok.

Pod Nabrežinam pri studencu Brojinci, kjer so